

การบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย

ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนนา

วิทยาการชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศไทยในปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานระหว่างภัยคุกคามรูปแบบเดิม (traditional security threats) คือ ภัยคุกคามด้านการทหาร เช่น การสู้รบตามแนวชายแดน หรือความขัดแย้งเรื่องเส้นเขตแดน และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (non-traditional security threats) คือ ภัยคุกคามที่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของชาติ รวมถึงทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาวะโลกร้อน ภัยธรรมชาติ อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่รุนแรง และการแพร่ขยายที่ก่อให้เกิดอันตรายในวงกว้าง เช่น โรคอุบัติใหม่ อาชญากรรมข้ามชาติ และการก่อการร้าย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศ, 2560, น. 13)

ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยได้เปลี่ยนจากพื้นที่การสู้รบมาเป็นพื้นที่สำคัญทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้นหลังจากที่ได้มีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน เมื่อปี 2558 การบริหารจัดการในพื้นที่ชายแดนให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการ และต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดจากการรวมกลุ่มของประเทศอาเซียน การบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนจึงถือเป็นมาตรการสำคัญของประเทศในการคัดกรองสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษที่จะเข้ามากระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประชาชนและเพื่อรักษาความมั่นคงของประเทศตน (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ม.ป.ป., น. 1-4)

ปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านนับเป็นปัจจัยหลักของปัญหาความมั่นคงบริเวณแนวชายแดน ปัญหาแนวเขตพื้นที่ทางบก เช่น กรณีแนวเขตแดนประเทศไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาที่หลักเขตแดนบางแห่งได้ถูกทำลาย สูญหาย หรือชำรุด และบางจุดก็ถูกโยกย้ายจนไม่สามารถหาแนวเส้นแบ่งเขตแดนที่ถูกต้อง อีกทั้งบางส่วนของแนวเขตแดนยังไม่เคยมีการปักปันเขตแดนกันเลย เขตแดนด้านติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับเส้นแบ่งเขตแดนตามลำแม่น้ำโขง ส่วนเขตแดนด้านติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และสหพันธรัฐมาเลเซียก็มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับเส้นแบ่งเขตแดนเช่นเดียวกัน ปัญหาแนวเขตพื้นที่ทางทะเลปัจจุบันยังคงเป็นปัญหาการทับซ้อนของเส้นแบ่งเขตทะเลทวีปในอ่าวไทยระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ราชอาณาจักรกัมพูชา สหพันธรัฐมาเลเซีย รวมถึงสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามด้วย (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2551)

ตารางที่ 1 ขอบเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน

จังหวัด/อำเภอ	ชายแดนระหว่างประเทศ	พื้นที่เขตแดนติดต่อ
(ทางบก) จำนวน 31 จังหวัด 129 อำเภอ	ชายแดนประเทศไทย- สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา	มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 2,401 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง
	ชายแดนประเทศไทย- สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว	มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 1,810 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 12 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี
	ชายแดนประเทศไทย- ราชอาณาจักรกัมพูชา	มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 798 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด
	ชายแดนประเทศไทย- สหพันธรัฐมาเลเซีย	มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 647 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ สตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส
(ทางทะเล) จำนวน 23 จังหวัด 257 อำเภอ	อาณาเขตทางทะเลประเทศไทย- ราชอาณาจักรกัมพูชา- สหพันธรัฐมาเลเซีย (ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย)	มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 2,055 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 17 จังหวัด ได้แก่ ตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพมหานคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส
	อาณาเขตทางทะเลประเทศไทย- สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (ชายฝั่งทะเลอันดามัน)	มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 1,093 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล

ที่มา: แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง พ.ศ. 2559-2564. (น. 4.), โดย สำนักงานสภาความมั่นคง
แห่งชาติ, 2559

ภาพที่ 1 แผนที่ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

ที่มา: <http://thaireefer.co.th/th/ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน/>

สถานการณ์ปัญหาการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย

ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางบกและทางน้ำซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนและชายฝั่งทะเล เมื่อยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลงพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดมากขึ้น และพื้นที่ชายแดนบางจุดยังมีการพัฒนาจนมีความสำคัญทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ถึงแม้ว่าพื้นที่ชายแดนจะมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดมากขึ้น แต่ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนยังคงดำรงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง นั่นคือ พื้นที่ชายแดนมักเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ยากเนื่องจากสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่าเขา ความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นในฐานะของความเป็นรัฐคือ พื้นที่ชายแดนเป็นพื้นที่ที่อำนาจรัฐอ่อนแอ อย่างไรก็ตาม ความจำเป็นในการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีความเจริญทัดเทียมพื้นที่อื่น ๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับความมั่นคงของชาติเพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่อำนวยประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงของชาติให้ได้มากที่สุด (ชวงส์ อุบลี และคณะ, 2559, น. 28-29)

ปัจจุบันปัญหาความมั่นคงชายแดนเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงในแทบทุกมิติ ทั้งด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความมั่นคงของมนุษย์ และสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 ปัญหาสำคัญ ดังนี้ (ธนะศักดิ์ ปฏิมาประกร, 2557, น. 8-10)

1. ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดนและความไม่ชัดเจนจากเส้นเขตแดน

จากสภาพปัญหาเดิมในเรื่องความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนไม่ว่าจะเป็นทางบกและทางทะเล รวมถึงปัญหาในการแย่งชิงทรัพยากร มีโอกาสที่จะเกิดข้อพิพาทจนอาจนำไปสู่การใช้กำลังทหารในการแก้ไขปัญหา โดยพื้นที่ซึ่งมีแนวโน้มจะมีปัญหาดังกล่าวได้แก่ชายแดนประเทศไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา และชายแดนประเทศไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สำหรับในกรณีของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมามีปัจจัยสำคัญจากปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหายาเสพติดและผู้หนีภัยจากการสู้รบ ในขณะที่ชายแดนประเทศไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา พบปัญหาในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การลักลอบตัดไม้พะยุง เป็นต้น

นอกจากนี้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติโดยมีใจกลางของปัญหา คือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มลายู ศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังพบปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศที่เพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2558, น. 6)

2. ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

จากสภาพปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและปัจจัยภายในของประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เช่น ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองของชาวโรฮิงญา จากรัฐอาระกัน หรือรัฐยะไข่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา หรือกรณีแรงงานจากชนกลุ่มน้อย รวมถึงแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน ล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาโรคระบาด อาชญากรรม รวมถึงปัญหาเด็กเกิดใหม่ นอกจากนี้ปัญหาที่ตามมาคือ กระบวนการในการกำหนดสถานะบุคคลของกลุ่มต่าง ๆ ที่ลักลอบเข้าเมืองไม่สามารถกระทำได้อย่างชัดเจน และอาจเกิดปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน

3. ปัญหา ยาเสพติด

ปัญหาด้านยาเสพติดนับวันจะมีความรุนแรงและมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งขบวนการผลิตและการลำเลียงเข้าสู่ประเทศไทย นอกจากนี้ปัญหายาเสพติดมีการกระทำกันเป็นขบวนการและเป็นเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศในลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายอย่างกว้างขวาง พบผู้กระทำผิดโดยเฉพาะผู้เสพและผู้ค้ามีแนวโน้มเป็นเยาวชนมากยิ่งขึ้น

4. ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม

การค้าอาวุธสงครามนับเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน ถึงแม้ว่าการค้าอาวุธสงครามกับชนกลุ่มน้อยในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาจะลดลงแต่ปัญหาของการค้าอาวุธสงครามให้กับกลุ่มค้ายาเสพติดกลับมีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการค้าอาวุธสงครามโดยนำเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านเรือสินค้าต่างชาติที่เข้ามารับส่งสินค้า ตลอดจนมีการลักลอบนำเข้ามาผ่านช่องทางตามลักษณะภูมิประเทศแนวชายแดนทางบก จะเห็นได้ว่าปัญหาการค้าอาวุธสงคราม เป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนเชื่อมโยงกับปัญหายาเสพติด รวมไปถึงกลุ่มผิดกฎหมายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายค้ายาเสพติด ซึ่งล้วนมีความเชื่อมโยงกัน ทำให้การบริหารจัดการชายแดนมีความสลับซับซ้อน

5. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่

ปัจจุบันปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่ส่งผลกระทบต่อข้ามเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ ที่สำคัญส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการดำรงรักษาระบบนิเวศโดยเฉพาะพื้นที่แหล่งต้นน้ำสำคัญ ซึ่งหลายส่วนจะอยู่ในพื้นที่ป่าเขาตามแนวชายแดน นอกจากนี้ยังพบว่ามี การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งผลจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาสาธารณสุขขนาดใหญ่ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว และวาตภัยขนาดใหญ่ ซึ่งมีแนวโน้มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ความสำคัญในการบริหารงานความมั่นคงตามแนวชายแดนในบริบทนี้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งหน่วยงานด้านความมั่นคงจะต้องเผชิญและปรับสภาพให้พร้อมต่อการเผชิญปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงดังกล่าว

สถานการณ์ความมั่นคงเชิงพื้นที่บริเวณแนวชายแดน

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้จำแนกสถานการณ์ความมั่นคงบริเวณแนวชายแดน แยกเป็นรายภาคสรุปได้ดังนี้

1. ภาคเหนือ มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศรอบบ้านเป็นแนวยาว เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาในหลายประการ ได้แก่ ยาเสพติด การหลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมาย การค้าอาวุธสงคราม การลักลอบส่งออกรถยนต์ที่ถูกโจรกรรม การขยายตัวของชุมชนชายแดน โรคติดต่อชายแดนระหว่างประเทศที่ยังไม่สามารถควบคุมได้ รวมถึงปัญหาการเข้าถึงบริการของภาครัฐในด้านการศึกษา การสาธารณสุข และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเส้นทางคมนาคม

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ เส้นเขตแดนไม่ชัดเจน โดยเฉพาะจากการเปลี่ยนแปลงของเกาะดอนในแม่น้ำโขง การขยายตัวของชุมชนตามแนวชายแดน การลักลอบขนยาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าว และการลักลอบเข้าเมืองจากประเทศรอบบ้านและประเทศเพื่อนบ้าน

3. ภาคกลาง มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข โดยเฉพาะภัยแล้งและภัยน้ำท่วม

4. ภาคใต้ มีประเด็นปัญหาสำคัญ คือ ความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนจนทำให้เกิดปัญหาการลักลอบข้ามแดน และปัญหาภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด สินค้าหนีภาษี เป็นต้น

นอกจากสถานการณ์ปัญหาความมั่นคงเชิงพื้นที่บริเวณแนวชายแดนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงเชิงพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยและรายงานการศึกษาในประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น ชูวงศ์ อุบลี และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กลไกการจัดการปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ตามแนวชายแดนภาคตะวันออกไทย-กัมพูชา” พบว่า สภาพปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรีสามารถแบ่งมิติปัญหาออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) สภาพปัญหาความมั่นคงด้านการเมืองและการทหาร ประกอบด้วย ประเด็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และประเด็นปัญหาการบริหารจัดการสาธารณสุขระหว่างประเทศ 2) สภาพปัญหาความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของรัฐไม่สามารถเก็บภาษีเพื่อนำมาพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญ และกระจายความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจได้ รวมถึงปัญหาบ่อนการพนันชายแดนในประเทศเพื่อนบ้าน และ 3) สภาพปัญหาความมั่นคงด้านสังคม เป็นภัยที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประกอบด้วย ปัญหาแรงงาน ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

สำหรับแนวทางการบริหารจัดการปัญหาความมั่นคงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การดำเนินการในปัจจุบันควรนำหลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการจัดการปัญหา และในอนาคตควรนำหลักนิติธรรมมาเป็นหลักในการจัดการปัญหา นอกจากนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียงให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในแง่ของการใช้ข้อมูลทรัพยากรร่วมกันในการจัดการปัญหา 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน โดยเฉพาะบทบาทของประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับให้มากขึ้น 3) หน่วยงานในระดับนโยบายควรมีการปรับปรุงระเบียบ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อเป็นการเอื้อให้การทำงานของหน่วยงานระดับปฏิบัติสามารถดำเนินการได้สะดวกขึ้น 4) หน่วยงานในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นกลไกการบริหารราชการหลักในระดับท้องถิ่น ด้วยการปรับปรุงบทบาทหน้าที่ บุคลากร ทรัพยากรต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน และคณะผู้ศึกษา ปฎิมา ประกร (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ในบริบทประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน พบว่า 1) ภาพรวมทางยุทธศาสตร์ พบว่า นโยบายความมั่นคงในระดับชาติกองทัพไทยรับผิดชอบจัดระเบียบความมั่นคงชายแดนนับเป็นโอกาสดีที่ทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เกิดการบูรณาการร่วมได้ดียิ่งขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคจากภัยคุกคามทั้งมีรูปแบบและไม่มีรูปแบบซึ่งจุดแข็งของกองทัพไทยเป็นกองทัพชั้นนำกองทัพหนึ่งของอาเซียน ทั้งกำลังพลและยุทธโปกรณ์และมีกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน จุดอ่อนยังขาดกฎหมายรองรับและขาดแคลนยุทธโปกรณ์ที่เหมาะสม รวมถึงการเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพ ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการบริหารจัดการความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการชายแดนของกองทัพไทย ต้องมีวิสัยทัศน์มีความพร้อมในการเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ และมีพันธกิจรองรับทั้งการเตรียมกำลังและการใช้กำลัง 3) โครงสร้างกองกำลังป้องกันชายแดนของกองทัพไทยที่เหมาะสม คือ ตัวแบบ Matrix organization โดยใช้พันธกิจการใช้กำลังเป็น

โครงสร้างหลักในแนวตั้ง ให้กองทัพไทยรับผิดชอบ และใช้ปัญหาเฉพาะตามแนวชายแดนในด้านต่าง ๆ กำหนดหน่วยงานเพิ่มเติมบูรณาการเป็นโครงสร้างแนวนอน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า ควรมีศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยระดับชาติมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานเป็น Single command เพื่อเตรียมความพร้อมและกำหนดยุทธศาสตร์และมีศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นองค์กรรองจากระดับชาติและเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ควรปรับรวมกองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอ.นชท.) กับกองกำลังป้องกันชายแดน เป็น “ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน” โดยปรับชื่อกฎหมายระเบียบคำสั่งเดิมที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

เพื่อให้การบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนของประเทศเป็นไปอย่างมีเอกภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนสรุปได้ ดังนี้

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564

1. เสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง และกระชับความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการแก้ปัญหาข้ามพรมแดน เช่น การลักลอบเข้าเมือง ปัญหาแรงงานข้ามชาติ การก่อการร้าย การค้าสิ่งของผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ โรคระบาด และโรคติดต่อร้ายแรง รวมถึงร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนา และเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชายแดน โดยเฉพาะการไม่นำประเด็นเส้นเขตแดนมาเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและเสริมสร้างความเจริญเติบโตร่วมกัน บนพื้นฐานการรักษาสมดุลระหว่างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับการรักษาความมั่นคงของชาติ

2. ปรับปรุงกลไก และพัฒนาศักยภาพการตรวจคนเข้าเมือง การติดตาม ตรวจสอบ การเข้า-ออก การขอยุติในประเทศไทย และพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างใกล้ชิด

3. ส่งเสริมการใช้มิติทางสังคมและวัฒนธรรมในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีทุกระดับกับประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาความเข้มแข็งของคน ชุมชน และพื้นที่ชายแดนร่วมกัน

4. จัดระเบียบการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีศักยภาพด้านเศรษฐกิจ และการเป็นประตูเชื่อมโยงการค้าที่มีความสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคมกับมิติความมั่นคง และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการบริหารจัดการชายแดน การพัฒนาด้านชายแดน และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

5. ส่งเสริมบรรยากาศที่นำไปสู่การสำรวจและจัดทำหลักเขตและเส้นเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านให้บรรลุผล โดยการกำหนดแนวทางและเป้าหมายการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนและเส้นเขตแดนทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านแต่ละด้านอย่างชัดเจน และรักษาความต่อเนื่องของคณะเจรจา รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะการสนับสนุนเครื่องมือที่ทันสมัย การเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยงจากการสู้รบและกบฏ การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564

1. บูรณาการในการจัดทำความเชื่อมโยงของฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน อาทิ สินค้าและยานพาหนะระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในบริเวณพื้นที่ชายแดนประเทศไทยและประเทศรอบบ้าน และให้ประชาชนตามแนวชายแดนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันภัยจากอาชญากรรมที่จะเข้าสู่ประเทศไทยผ่านช่องทางชายแดน
3. จัดระเบียบพื้นที่ชายแดนด้านการพัฒนาให้มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ และการเป็นประตูเชื่อมโยงการค้าที่มีความสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคมกับมิติความมั่นคง และร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการบริหารจัดการชายแดน การพัฒนาด่านชายแดน และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
4. ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศรอบบ้านในการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ทางน้ำ เพื่อไม่ให้ปัญหาเขตแดนเป็นอุปสรรคในการพัฒนาพื้นที่ชายแดน รวมถึงให้มีการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องเขตแดนประเทศไทยกับประเทศรอบบ้านแก่ประชาชนในบริเวณพื้นที่ชายแดน เพื่อมิให้เกิดปัญหาชายแดนขึ้น
5. ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศรอบบ้านในการสร้างความปลอดภัยในพื้นที่เสี่ยงจากการสู้รบ

แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง พ.ศ. 2559-2564

1. จัดระบบป้องกันพื้นที่ชายแดนให้สามารถต้านทานภัยความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงทีเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของพื้นที่ชายแดน และสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนของไทยกับประเทศรอบบ้าน รวมถึงการพัฒนาข้ามแดน และบูรณาการการดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี รวมทั้งการดำเนินการด้านกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
2. พัฒนาระบบการแจ้งเตือนภัยความมั่นคง สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานโดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาสนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและมีระบบตรวจการณ์ปัญหาความมั่นคงบริเวณช่องทางสัญจรข้ามแดน และพื้นที่ชายฝั่งทะเล เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์
3. จัดทำการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการสัญจรข้ามแดน อาทิ สินค้าและยานพาหนะ ให้มีข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ เช่น ข้อมูลปริมาณสินค้า ข้อมูลการพัฒนาระบบ CCTV ข้อมูลการจัดทำระบบพื้นที่ควบคุมร่วมกัน (Common Control Area) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศรอบบ้าน และข้อมูลยานพาหนะผ่านเข้า-ออกด่านชายแดน เพื่อเฝ้าระวังภัยความมั่นคงที่อาจจะแฝงมากับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชน ได้แก่ การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ การค้าสิ่งผิดกฎหมาย
4. พัฒนาระบบการสัญจรข้ามแดนให้สามารถป้องกันและควบคุมการลักลอบเข้าเมืองและปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศไทย ได้แก่ การค้ามนุษย์และการเคลื่อนไหวของกลุ่ม/ขบวนการที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง ตลอดจนดำเนินการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย

อย่างเข้มงวดในการป้องกัน สกัดกั้น และระงับยับยั้งการกระทำผิดกฎหมาย เช่น การพัฒนาระบบการสัญจร หรือการพัฒนาการจัดทำเอกสารผ่านแดนประเภทบัตรผ่านแดน (Border Pass) และบัตรผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Border Pass) ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกด้าน ให้ความสำคัญในการตรวจลงตรา เพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ มิให้แสวงหาประโยชน์จากข้อยกเว้นต่าง ๆ โดยจัดกลุ่มประเภทการตรวจลงตรา ให้เหมาะสม และเชื่อมโยงฐานข้อมูลรองรับอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล รวมถึง การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2559 เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติ ในการพิจารณาการเปิด-ระงับหรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่าง ๆ

5. จัดระบบแรงงานต่างด้าวข้ามแดน เพื่อลดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาความมั่นคง โดยจะจัดระบบแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาทำงานตามบริเวณชายแดนในลักษณะ ไป-กลับ แรงงานต่างด้าว ที่เข้ามาทำงานตามฤดูกาลและรายปี รวมถึงการพัฒนาฝีมือแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดน ให้เหมาะสมกับพื้นที่ชายแดนและความต้องการของตลาดแรงงาน

6. พัฒนาระบบตรวจโรคระบาดและระบบส่งต่อผู้ป่วยข้ามพรมแดน เพื่อป้องกันการแพร่โรคระบาด ที่เป็นภัยคุกคามต่อประชาชน โรคระบาดสัตว์ โรคพืช และแมลงศัตรูพืช โดยเฝ้าระวังและตรวจตราการเข้า-ออก ของคน การขนย้ายสัตว์และพืชผ่านแดนอย่างเข้มงวด และพัฒนาระบบการป้องกันการระบาดในสัตว์ตามแนว ชายแดนร่วมกับการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์อย่างยั่งยืน รวมไปถึงการเข้าถึงบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานของ ประชาชนตามแนวชายแดนและการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยข้ามพรมแดนได้อย่างทันท่วงที

7. ดำเนินการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีเงื่อนไขของปัญหาความมั่นคงหรือควบคุมการใช้พื้นที่ที่มีปัญหา เส้นเขตแดนทับซ้อน เพื่อลดการเผชิญหน้าหรือการกระทบกระทั่งกับประเทศคู่กรณี ตลอดจนปรับปรุงระบบ เฝ้าระวัง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่

8. พัฒนาระบบการข่าว รองรับการเพิ่มขึ้นของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่ชายแดน บูรณาการ งานข่าวภายในพื้นที่ชายแดนและประเทศรอบบ้านเพื่อลดช่องโหว่ด้านการข่าว และการเข้าซ้อนของการทำงาน เพิ่มความแม่นยำของการข่าว และเพิ่มทรัพยากรด้านการข่าวในทุกพื้นที่

9. สนับสนุนและพัฒนาปฏิบัติการจิตวิทยาในพื้นที่ชายแดน เพื่อเฝ้าระวัง ประชาสัมพันธ์และ ปฏิบัติการจิตวิทยา (Information Operation) ให้เกิดการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในพื้นที่ ชายแดนให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายความมั่นคงขึ้นในชุมชน

10. จัดเฝ้าตรวจพื้นที่ชายฝั่งทะเล เพื่อเสริมประสิทธิภาพการป้องกันภัยความมั่นคงทางทะเล โดยจัดระเบียบพื้นที่ชายฝั่ง การตรวจตราคน สินค้า และยานพาหนะ การใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ รวมไปถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ซึ่งการพัฒนานั้นจะเน้น ในเรื่องการปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศ สังคมมีความสมานฉันท์

ประชาชนมีส่วนร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาความมั่นคง ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีโอกาสในการศึกษาและการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้เพิ่มขึ้น ประเทศไทยมีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับนานาประเทศในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติ มีความพร้อมต่อการรับมือภัยคุกคามทั้งภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ และแผนงานด้านความมั่นคงมีการบูรณาการสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางดำเนินการที่สำคัญ 5 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. การรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ
2. พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ
3. ส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง เพื่อบูรณาการความร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ
4. รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและสิทธิอธิปไตยในเขตทะเล
5. บริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง การพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

การที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางบกและทางน้ำซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน โดยพื้นที่ทางบกมีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 31 จังหวัด 129 อำเภอ และพื้นที่ทางทะเลมีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน จำนวน 23 จังหวัด 257 อำเภอ ปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศไทยในปัจจุบันมีลักษณะผสมผสานระหว่างภัยคุกคามรูปแบบเดิม (traditional security threats) คือ ภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (non-traditional security threats) คือ ภัยคุกคามที่เกี่ยวกับความมั่นคงของมนุษย์ และส่งผลกระทบต่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติรวมถึงทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาวโดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาวะโลกร้อน ไร้พรมแดน อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย ส่วนปัญหาที่มีผลต่อการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย ประกอบด้วย 5 ปัญหาสำคัญ คือ 1) ปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดนและความไม่ชัดเจนจากเส้นเขตแดน 2) ปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย 3) ปัญหายาเสพติด 4) ปัญหาการค้าอาวุธสงคราม และ 5) ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขขนาดใหญ่

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของประเทศไทย จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อเสนอแนะว่า 1) ควรนำหลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการจัดการปัญหา และในอนาคตควรนำหลักนิติธรรมมาเป็นหลักในการจัดการปัญหา 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียงให้มากขึ้น

เพื่อประโยชน์ในแง่ของการใช้ข้อมูลทรัพยากรร่วมกันในการจัดการปัญหา 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน โดยเฉพาะบทบาทของประชาชนในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระดับให้มากขึ้น 4) หน่วยงานในระดับนโยบายควรมีการปรับปรุงระเบียบ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้การทำงานของหน่วยงานระดับปฏิบัติสามารถดำเนินการได้สะดวกขึ้น 5) หน่วยงานในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นกลไกการบริหารราชการหลักในระดับท้องถิ่น ด้วยการปรับปรุงบทบาทหน้าที่ บุคลากร ทรัพยากรต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดน และ 6) ควรมีศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ควรปรับรวมกองอำนวยการปฏิบัตินโยบายชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน (กอ.นชท.) กับกองกำลังป้องกันชายแดนเป็นศูนย์อำนวยการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดน โดยปรับข้อกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งเดิมที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ปัญหาด้านความมั่นคงชายแดนถือเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ ซึ่งนับวันยิ่งจะมีความซับซ้อนและครอบคลุมในทุกมิติของสังคม ทั้งด้านการทหาร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลมาจากการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ (globalization) ด้วยบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐบาลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องมีการทบทวนนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนให้มีความครอบคลุมในทุกมิติของสังคม และแนวโน้มที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต กำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานและการจัดสรรงบประมาณ ปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นสากลสอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไป

บรรณานุกรม

- ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน. (ม.ป.ป.). สืบค้น 4 ตุลาคม 2561 จาก <http://thairefer.co/th/th/ชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน/>
- ชูวงศ์ อุบลี และคณะ. (2559). การบริหารจัดการปัญหาพื้นที่ชายแดน : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ชายแดนจังหวัดจันทบุรี. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 14(1), 28-29.
- ธนะศักดิ์ ปฎิมาประกร. (2557). การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนของกองทัพไทยภายใต้กระบวนการทัศน์ความมั่นคงใหม่ ในบริบทประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (ม.ป.ป.). การบริหารจัดการชายแดนเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน พื้นที่บริเวณชายแดนภาคตะวันออก (ชายแดนไทยและกัมพูชา). สืบค้น 9 สิงหาคม 2561 จาก http://www.sscthailand.org/uploads_ssc/การบริหารจัดการชายแดนกรณีไทย-กัมพูชา.pdf
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 32. (2551). เส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศ. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=32&chap=5&page=chap5.htm>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2561 จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). นโยบายความมั่นคงแห่งชาติกับการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ [จุลสารความมั่นคง ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-กันยายน 2558]. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- _____. (2558). นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564. สืบค้น 9 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.nsc.go.th/Download1/policy58.pdf>
- _____. (2559). แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2559-2564). สืบค้น 9 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.nsc.go.th/Download1/แผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง.pdf>
- _____. (2560). แผนปฏิบัติการราชการ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561-2564. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- _____. (2560). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้น 2 สิงหาคม 2561 จาก http://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/4.National%20Security%20Policy%20and%20Plan.pdf